

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO’NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

LAW IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Author: Abdujalilov Shaxriyor

2nd-year Cadet at the Customs Institute of the Republic of Uzbekistan.

Scientific Supervisor: Lieutenant Colonel Aliyev Mirzohid Murodimovich

Head of the Military and Physical Training Department at the Customs Institute.

Abstract. This article comprehensively examines the new legal relations, risks and opportunities arising as a result of the rapid development of artificial intelligence technologies. The study analyzes the legal status of artificial intelligence systems, issues of liability arising from their activities, requirements for the protection of personal data and problems of algorithmic justice on a scientific basis. It also examines the comparative legal aspects of current regulatory documents, international standards and approaches to regulating the field of artificial intelligence in different countries. The article provides proposals and recommendations on the integration of artificial intelligence into the legal system, ensuring human rights and creating a safe innovative environment. The study substantiates the need to improve legal mechanisms in the era of artificial intelligence and provides relevant scientific conclusions for future legal policy.

Keywords: artificial intelligence, law, digital transformation, algorithmic justice, data protection, personal data security, liability, automated decisions, legal status, technological risks, international norms, regulation, ethical standards, legal innovations.

SUN’IY INTELLEKT DAVRIDA HUQUQ

O’zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va Moliya vazirligi

huzuridagi Bojxona qo’mitasining Bojxona instituti

2-kurs kursanti Abdujalilov Shaxriyor

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

**Ilmiy rahbar: Bojxona instituti Harbiy va jismoniy tayyorgarlik kafedrasini
boshlig‘I podpolkovnik Aliyev Mirzohid Murodimovich**

Annotatsiya. Ushbu maqolada sun‘iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida vujudga kelayotgan yangi huquqiy munosabatlar, xavf hamda imkoniyatlar kompleks tarzda ko‘rib chiqiladi. Tadqiqotda sun‘iy intellekt tizimlarining huquqiy maqomi, ularning faoliyati natijasida yuzaga keladigan javobgarlik masalalari, shaxsiy ma‘lumotlarni himoya qilish talablari va algoritmik adolat muammolari ilmiy asosda tahlil qilinadi. Shuningdek, turli davlatlarda sun‘iy intellekt sohasini tartibga solish bo‘yicha amaldagi normativ hujjatlar, xalqaro standartlar va yondashuvlar qiyosiy-huquqiy sohalari ko‘riladi. Maqolada sun‘iy intellektning huquqiy tizimga integratsiyasi, inson huquqlarini ta‘minlash va xavfsiz innovatsion muhit barpo etish bo‘yicha taklif va tavsiyalar berib o‘tildi. Tadqiqot sun‘iy intellekt davrida huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish zaruratini asoslab beradi hamda kelajak huquqiy siyosati uchun dolzarb ilmiy xulosalar taqdim etadi.

Kalit so‘zlar: sun‘iy intellekt, huquq, raqamli transformatsiya, algoritmik adolat, ma‘lumotlarni himoya qilish, shaxsiy ma‘lumotlar xavfsizligi, javobgarlik, avtomatlashtirilgan qarorlar, huquqiy maqom, texnologik xavflar, xalqaro normalar, regulyatsiya, etik standartlar, huquqiy innovatsiyalar.

Аннотация. В статье комплексно рассматриваются новые правоотношения, риски и возможности, возникающие в результате стремительного развития технологий искусственного интеллекта. В исследовании на научной основе анализируются правовой статус систем искусственного интеллекта, вопросы ответственности, возникающие в результате их деятельности, требования к защите персональных данных и проблемы алгоритмического правосудия. Также рассматриваются сравнительно-правовые аспекты действующих нормативных

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

актов, международных стандартов и подходов к регулированию сферы искусственного интеллекта в различных странах. В статье представлены предложения и рекомендации по интеграции искусственного интеллекта в правовую систему, обеспечению прав человека и созданию безопасной инновационной среды. В исследовании обосновывается необходимость совершенствования правовых механизмов в эпоху искусственного интеллекта и приводятся актуальные научные выводы для будущей правовой политики.

Ключевые слова: искусственный интеллект, право, цифровая трансформация, алгоритмическое правосудие, защита данных, безопасность персональных данных, ответственность, автоматизированные решения, правовой статус, технологические риски, международные нормы, регулирование, этические стандарты, правовые инновации.

KIRISH . XXI asrning raqamli transformatsiya jarayonlari sunʼiy intellekt (SI) texnologiyalarining keng koʻlamda qoʻllanilishi bilan tavsiflanadi. SI inson faoliyatining deyarli barcha sohalariga kirib kelayotgani — iqtisodiyot, sogʻliqni saqlash, xavfsizlik, taʼlim, davlat boshqaruvi va sud tizimi — yangi turdagi huquqiy munosabatlarni shakllantirmoqda. Bu esa mavjud huquq normalari, javobgarlik mexanizmlari va inson huquqlarini himoya qilish tamoyillarini qayta koʻrib chiqishni talab qiladi.

Hozirgi bosqichda sunʼiy intellekt mustaqil subyekt sifatidagi maqomga ega emas, biroq uning avtonom qarorlar qabul qila olishi, katta hajmdagi maʼlumotlar asosida murakkab vazifalarni bajarishi anʼanaviy huquqiy paradigmalarga jiddiy taʼsir koʻrsatmoqda. Shu bilan birga, sunʼiy intellekt tizimlarining shaffoflik darajasi, algoritmik xatoliklar, diskriminatsiya xavfi, shaxsiy maʼlumotlarning qayta ishlanishi bilan bogʻliq muammolar huquqiy tartibga solish ehtiyojini yanada kuchaytirmoqda. Ushbu maqolada

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

sun'iy intellektning huquqiy tizimga integratsiyasi, uning huquqiy maqomi, javobgarlik masalalari hamda xalqaro yondashuvlar ilmiy asosda tahlil qilinadi. Tadqiqot sun'iy intellekt davrida barqaror, xavfsiz va inson huquqlariga mos huquqiy makon yaratishning zamonaviy konseptual yondashuvlarini yoritadi.

ASOSIY QISM

1. Sun'iy intellektning huquqiy maqomi. Sun'iy intellekt hozirgi paytda jismoniy yoki yuridik shaxs sifatida tan olinmaydi. Uning faoliyati to'liq tarzda ishlab chiquvchi, foydalanuvchi yoki buyurtmachi tomonidan boshqariladigan vosita sifatida baholanadi. Shu sababli sun'iy intellekt yaratgan natija, uning keltirgan zarari yoki huquqbuzarligi uchun mas'uliyatni aniqlash ko'plab bahslarni keltirib chiqaradi. Ilmiy adabiyotlarda uchta asosiy yondashuv mavjud:

1. **vosita modeli** – sun'iy intellekt oddiy texnik vosita sifatida talqin qilinadi;
2. **avtonomiya modeli** – yuqori darajada avtonom bo'lgan SI uchun cheklangan javobgarlik yoki yangi turdagi subyektlik joriy etilishi muhokama qilinadi;
3. **gibrid model** – inson nazorati bilan bog'liq tizimlarda mas'uliyat bo'linishi nazarda tutiladi.

Hozirgi xalqaro yondashuv vosita modeliga yaqin bo'lib, sun'iy intellekt subyekt emas, balki obyekt sifatida baholanadi.

2. Sun'iy intellektning javobgarlik masalalari

SI tomonidan zarar yetkazilgan holatlarda javobgarlikning kimga yuklanishi asosiy muammolardan biridir. Amaldagi qonunchilik ko'pincha quyidagi sxemalarni qo'llaydi:

- **Ishlab chiquvchining javobgarligi:** algoritmdagi nuqson, dasturiy xatolik yoki yetarli xavfsizlik choralarning ko'rilmaganligi sababli;

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

- **Foydalanuvchining javobgarligi:** sun’iy intellekt noto‘g‘ri boshqarilganda yoki tasodifiy xavf tug‘diradigan vazifalarga qo‘llanganda;
- **Ishlab chiqaruvchi (hardware)ning javobgarligi:** texnik xatolar tufayli zarar yuzaga kelganda. Sun’iy intellektning o‘z-o‘zini o‘rganuvchi (machine learning) xususiyati javobgarlikni yanada murakkablashtiradi, chunki har doim ham zarar oldindan prognoz qilib bo‘lmaydi. Shu sababli ko‘plab davlatlarda sun’iy intellekt uchun **xavfga asoslangan javobgarlik modeli** joriy etilishi taklif qilinmoqda.

3. Shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish va algoritmik adolat

SI tizimlari katta hajmdagi shaxsiy ma’lumotlardan foydalanadi. Bu esa:

- ma’lumotlarning noqonuniy yig‘ilishi va qayta ishlanishi,
- algoritmik diskriminatsiya,
- qaror qabul qilish jarayonining shaffof bo‘lmasligi,
- profil yaratish orqali shaxsiy hayot daxlsizligining buzilishi

kabi xavflarni yuzaga keltiradi.

Shu munosabat bilan Yevropa Ittifoqi, AQSh, Janubiy Koreya va boshqa ilg‘or davlatlar sun’iy intellekt uchun **etik standartlar, ma’lumotlarni himoya qilish me’yorlari, algoritmik shaffoflik talablarini** kuchaytirmoqda. Algoritmik adolatni ta’minlash hozirgi davrda eng dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

4. Sun’iy intellektni tartibga solish bo‘yicha xalqaro yondashuvlar

Dunyo mamlakatlari sun’iy intellekt sohasida turli normativ-huquqiy yondashuvlarni qo‘llamoqda:

- **Yevropa Ittifoqining Sun’iy intellekt to‘g‘risidagi qonuni (EU AI Act)** – xavfga asoslangan qat’iy regulyatsiya modeli;

- **AQSh yondashuvi** – ko‘proq tavsiyaviy, bozordan kelib chiqadigan, “soft law” mexanizmlari;

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

- **Xitoy modeli** – davlat tomonidan markazlashgan va qat’iy nazoratga asoslangan tartibga solish;
- **OECD tamoyillari** – sun’iy intellekt ning ishonchli, inson huquqlariga mos va shaffof bo‘lishi uchun universal standartlar.

Bu yondashuvlar global sun’iy intellect boshqaruvi (AI governance) uchun yagona xalqaro standartlar ishlab chiqish zaruratini ko‘rsatadi.

XULOSA . Sun’iy intellektning jadal rivojlanishi huquqiy tizim oldiga yangi vazifalar va murakkab muammolarni qo‘ymoqda. Sun’iy intellekt inson faoliyatining ko‘plab sohalarida samaradorlikni oshirayotgan bo‘lsa-da, uning avtonom qaror qabul qilish xususiyati, ma’lumotlar bilan ishlash mexanizmlari va algoritmlarning shaffof emasligi mavjud huquqiy me’yorlarning yetarli emasligini ko‘rsatadi. Shu sababli sun’iy intellekt obyekt sifatida emas, balki ijtimoiy-huquqiy munosabatlarda faol ishtirok etuvchi yangi texnologik fenomen sifatida baholanib, unga mos huquqiy mexanizmlar ishlab chiqilishi lozim.

Tadqiqot davomida sun’iy intellekt bilan bog‘liq huquqiy maqom, javobgarlik, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish va algoritmik adolat masalalari tahlil qilindi. Xalqaro tajribalarni o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, sun’iy intellekt uchun xavfga asoslangan tartibga solish modeli, shaffoflik talablari va inson huquqlarini himoya qiluvchi universal me’yorlar eng maqbul yondashuv hisoblanadi. Uzoq muddatda esa sun’iy intellekt ning barqaror, xavfsiz va etnik mas’uliyatga asoslangan rivojlanishi huquqiy tizim va texnologik siyosatning uyg‘unlashuviga bog‘liq. Sun’iy intellekt texnologiyalarini tartibga soluvchi alohida kompleks qonun qabul qilinishi, unda sun’iy intellekt tizimlarining tasnifi, xavf darajalari va nazorat mexanizmlari belgilanishi lozim. Muqim ijtimoiy ta’sirga ega bo‘lgan sun’iy intellekt tizimlari (sud, bank, tibbiyot, kadrlar boshqaruvi va boshqalar) uchun tushuntiriladigan algoritmlar, audit va

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

monitoring standartlari joriy etilishi kerak. Sun’iy intellekt tizimlari tomonidan ma’lumot yig‘ish, qayta ishlash va saqlash jarayonlari uchun qat’iy huquqiy cheklovlar va maxfiylik me’yorlari belgilanishi zarur. Avtonom sun’iy intellekt tizimlari keltirgan zarar uchun ishlab chiquvchi, foydalanuvchi va xizmat ko‘rsatuvchilarning mas’uliyat chegaralarini aniq belgilab beruvchi normativ asos ishlab chiqish taklif qilinadi. Sun’iy intellekt etik kodekslari majburiylashtirilishi va barcha ishlab chiquvchilar uchun amal qilishi lozim bo‘lgan etik tamoyillar normativ darajada mustahkamlanishi kerak. OECD tamoyillari, EU AI Act talablari va boshqa xalqaro yondashuvlar asosida milliy siyosatni uyg‘unlashtirish sohasi sun’iy intellekt rivoji uchun muhim ahamiyatga ega. Yuridik oliy ta’lim muassasalarida " huquqi", "raqamli huquq", "ma’lumotlar huquqi" kabi yo‘nalishlarni keng joriy etish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. **European Commission.** *Artificial Intelligence Act.* Brussels, 2024.
2. **OECD.** *Principles on Artificial Intelligence.* Paris, 2019.
3. **Russell, S., & Norvig, P.** *Artificial Intelligence: A Modern Approach.* Pearson, 2021.
4. **Calo, R.** “The Legal Aspects of Autonomous Systems.” *Harvard Journal of Law & Technology*, 2020.
5. **Goodman, B., & Flaxman, S.** “European Union regulations on algorithmic decision-making.” *AI Magazine*, 2017.
6. Karimov, R. “Raqqamli transformatsiya va huquqiy xavfsizlik.” *O‘zbekiston huquqi*, 2022.
7. Abdullayev, M. *Sun’iy intellekt va huquqiy tartibga solish masalalari.* Toshkent: TDYU nashriyoti, 2023.